

FAKTA Pensjon på 1-2-3

Vi står foran et meget spennende tariffoppgjør i offentlig sektor. Det skyldes selvsagt at de offentlige tjenstepensjoner er gjenstand for angrep. Det er bestemt at tjenstepensjonene i offentlig sektor skal tilpasses pensjonsreformens nye modell for alderspensjon i folketrygden. For at du skal få best mulig utbytte av å følge oppgjøret, gjennomgår vi noen begreper som vil bli mye nevnt i media fremover. Følg med – det er din pensjon det gjelder.

BEGREPER I FOLKETRYGDEN, DAGENS ALDERSPENSJON**Folketrygden**

Tidligere var det 40 års opptjening og pensjonsalder ved 67 år. Med dagens pensjonsordning teller alle arbeidsår, der man kan ha et fleksibelt uttak mellom 62 og 75 år.

Avtalefestet pensjon (AFP)

Gir pensjon på toppen av folketrygden ved tidligpensjon. Tidligere var uttaket mellom 62 og 66 år, nå kan den tas ut i alle år som pensjonist i privat sektor.

Tjenstepensjon

Pensjon betalt av arbeidsgiver på toppen av folketrygden. Arbeidstakere i offentlig sektor får 66 prosent av tidligere lønn fra pensjonstidspunktet, uansett hvordan folketrygden utvikler seg.

Levealderjustering

Utbetalingen justeres med antall leveår, det vil si at den går ned for hvert år.

Pensjonsalder

Vanlig pensjonsalder etter folketrygdens regler er 67 år. Da har alle arbeidstakere rett til å gå av med pensjon. Øvre aldersgrensen for de fleste statlige stillinger er 70 år.

Aldersgrense

Alderen da vi både har rett og plikt til å fratruke med alderspensjon. Denne er vanligvis 70 år. For enkelte stillinger er det fastsatt lavere aldersgrense (særaldersgrense). Man kan også fortsette ut over aldersgrensen dersom arbeidsgiveren tillater det.

Særaldersgrense

For noen yrker er det i tjenstepensjonsordning eller lov fastsatt en lavere aldersgrense. Dette skyldes at yrket har usedvanlige fysiske eller psykiske belastninger eller stiller spesielle krav til fysiske eller psykiske egenskaper som ikke alltid er forenelig med en høyere.

AFP

Avtalefestet pensjon er en tariffestet førtidspensjonsordning. Du kan gå av med hel eller delvis avtalefestet pensjon fra fylte 62 år. Frem til fylte 65 år er det ditt lokale Nav-kontor som administrerer ordningen. For offentlig ansatte er det etter fylte 65 år de ulike offentlige pensjonskasser som administrerer ordningene. I årets tariffoppgjør skal det også forhandles om AFP i offentlig sektor.

Besteårsregel

Pensjon fra folketrygden beregnes i dag ut fra de 20 årene med høyest inntekt gjennom livsløpet. Dette står i motsetning til det som er foreslått i ny folketrygd, der det vil bli innført en alleårsregel, der inntekten i alle år teller ved beregning av pensjon. En innføring av alleårsregelen setter 30 års-opptjeningskravet i den offentlige tjenstepensjonen under hardt press.

Grunnbeløpet (G)

Grunnbeløpet i folketrygden er en sentral størrelse i dagens pensjonssystem. Det benyttes både ved fastsettelse av pensjonspoeng og ved beregning av pensjon fra folketrygden. Folketrygdens grunnbeløp reguleres 1. mai hvert år og er per 1. mai 2008 på 70 256 kroner.

TJENSTEPENSJON, DAGENS ORDNING**Bruttopensjon (offentlig sektor)**

De offentlige pensjonsordningene garanterer en utbetaling av alderspensjon og uførepensjon som tilsvarer 66% av pensjonsgrunnlaget ved full opptjening. Har du kortere opptjeningstid enn 30 år, reduseres pensjonen tilsvarende. Pensjonsgrunnlaget beregnes ut i fra sluttlønn og stillingsstørrelse. Opptjeningstiden er den tiden man har vært medlem i en eller flere offentlige pensjonskasser. Full opptjeningstid er for de aller fleste 30 år. Dersom man ikke går av med pensjon fra en medlemsberettiget stilling vil full opptjeningstid være opptil 40 år ved det som da blir en såkalt oppsatt pensjon.

Nettoordning (privat sektor)

Pensjon utbetalt etter en nettoordning gir pensjonsytelse i forhold til et definert nivå fastsatt på forhånd. Imidlertid tar denne ikke hensyn til andre pensjonsytelser fra folketrygden eller andre pensjonsordninger, og den gir en ytelse ut i fra et antatt folketrygdnivå og ikke ut i fra det faktiske folketrygdnivået. Erfaringsvis gir disse ordningene noe lavere ytelse i forhold til bruttoordningene. De nettoordningene vi har i dag, er enten innskuddsbaserte (innskuddet er definert på forhånd, ytelsesnivået avhenger av avkastning) eller ytelsesbaserte (ytelsen er definert på forhånd og det må til en hver tid innbetales så mye premie som er nødvendig for å nå det fastsatte nivået).

NYE BEGREPER I FOLKETRYGDENS ALDERSPENSJON (PENSJONSREFORMEN)**Pensjonsbeholdning**

Pensjonsbeholdningen er summen av opptjente rettigheter gjennom hele livsløpet. Den enkelte vil som yrkesaktiv hvert år bygge opp pensjonsrettigheter tilsvarende 18,1 prosent av pensjonsgivende inntekt opp til 7,1 G.

Alleårsregel

Det betyr at alle år mellom 13 og 75 år teller med i pensjonsopptjeningen i folketrygden.

Levealderjustering og delingstall

Delingstallet er det tallet den samlede opptjente pensjon i folketrygden, pensjonsbeholdningen, skal deles på for å beregne årlig inntektspensjon. Levealderjustering er et nytt begrep og innebærer at delingstallet/forholdstallet vil endres over tid dersom forventet levealder øker. For den enkelte innebærer levealderjusteringen at den årlige pensjonen avhenger av det aktuelle årskullets forventede levealder på uttakstidspunktet.

Nøytral ordning

I en nøytral ordning vil pensjonsutbetalingene for opparbeidede pensjonsrettigheter være upåvirket av alder ved uttak. Det fleksible uttaket av alderspensjon fra folketrygden, som iverksettes 1. januar 2011, er nøytralt utformet. Nøytraliteten reflekteres i hvert årskulls sett med delingstall/forholdstall ved at disse er lavere ved høyere uttaksalder.

Fleksibelt uttak

I den nye modellen for alderspensjon i folketrygden, kan pensjonen tas ut fra 62 år for personer født i 1943 eller senere fra 2011. Reglene for fleksibelt uttak av alderspensjon er utformet med sikte på at folketrygdens alderspensjon skal være nøytral i forhold til avgangstidspunktet. Det skal derfor være mulig å ta ut alderspensjon fra 62 år. Det er også mulig å kombinere uttak av hel eller delvis pensjon med arbeidsinntekt uten avkorting av pensjonen. Det betyr at man ikke lenger må "gå av med pensjon", men kan få begge deler.

Les mer om pensjon på:

www.pensjonsreform.no, www.klp.no, www.spk.no